

P

Kinderen en jongeren vallen tussen de plooien

Kinderrechtencommissaris stelt nieuw jaarver- slag voor, Vlaams Parlement

Op internationale kinderrechtendag schetst de kinderrechtencommissaris de belangrijkste knelpunten op het vlak van kinderrechten in Vlaanderen.

Een duizendtal meldingen tonen dat kinderen en jongeren nog te vaak tussen de plooien vallen. Tussen de plooien van hun ouders bij een scheiding, waardoor ze zich niet gehoord en niet begrepen voelen. Of van sectoren waardoor inclusief onderwijs dode letter blijft. Of scholen die steeds meer uitsluiten en straffen. In de jeugdhulp passen jongeren niet in het juiste vakje, is de hulp of zorg niet beschikbaar of zijn er ellenlange wachtlijsten. Dat heeft duidelijk invloed op de kansen tot ontplooiing en op het welzijn van vele kinderen en jongeren.

Kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen: "Elk kind heeft rechten. Die zijn onvoorwaardelijk en kunnen niet afhangen van onderlinge afstemming tussen overheden of beleidsdomeinen, of van getouwtrek tussen ouders. Niet alleen de procedures of de stappen zijn belangrijk. Ook en vooral is de uitkomst belangrijk: is ze in het belang van het kind en heeft ze oog voor de noden van het kind? Dat valt soms te betwijfelen."

**Tussen de plooien van scholen: school
moet insluiten, niet uitsluiten**

Definitieve uitsluiting legt hypotheek op slaagkan- sen leerling

Verontrustend zijn de klachten over definitieve uitsluitingen die het hele jaar door binnenkomen. Ook in de cijfers van Onderwijs zien we die stijgende negatieve trend: 2.793 uitsluitingen vorig schooljaar, 6,4% meer dan in 2011-2012. Niet meegeteld in deze cijfers: alle leerlingen die op vriendelijk verzoek van de school zelf naar een andere school zoeken zonder een procedure op te starten.

We stellen vast dat de tuchtprocedure niet altijd correct gevolgd wordt. En dat de uitsluiting vaak niet in verhouding staat tot wat er gebeurde. Een gemakkelijksoplossing om van de leerling af te geraken? Terwijl er nog overleg, afspraken en zelfs een gedragscontract mogelijk zijn. Herstelgericht werken heeft nog een lange weg te gaan.

Ook in mei en juni zijn er nog veel definitieve uitsluitingen: 1.103 vorig schooljaar. Toch zegt een omzendbrief van de minister dat dat een bijzonder drastische ingreep is voor hoogst uitzonderlijke gevallen. Een definitieve uitsluiting in de laatste maanden van het schooljaar legt een bijzonder zware hypotheek op de slaagkansen van de leerling.

Inclusief onderwijs blijft vaak dode letter

Ouders klagen aan dat het recht op inclusief onderwijs ondermijnd wordt. Nog te veel leerlingen met specifieke onderwijsnoden raken in het gewone onderwijs niet binnen. Enerzijds omdat scholen weigeren. Een kwestie van schoolmentaliteit? Anderzijds omdat de nodige middelen soms uitblijven. Scholen die wel bereid zijn om inclusief te werken, kunnen kinderen vaak niet behoorlijk individueel bijstaan. Het persoonlijke-assistentiebudget (PAB) zou kunnen helpen. Maar in de praktijk krijgen die kinderen geen prioriteit en zijn de wachtlijsten lang. Ook procedures om hulpmiddelen toe te kennen duren soms te lang waardoor 'redelijke aanpassingen' op zich laten wachten. Ondertussen staan leerlingen in de kou.

Vlaanderen blijft de Europese koploper in doorverwijzen naar buitengewoon onderwijs. Ook in statistieken is dat te zien: België: 5,3% van alle leerlingen volgt buitengewoon onderwijs. Tegenover 0,9 % in Noorwegen, 2,7 % in Nederland en 1,2 % in Engeland (Education for Children with Special Needs: A Comparative Study of Education Systems and Parental Guidance Services, Leen Sebrechts).

Katrien durft amper nog te bewegen

Katrien zit in het eerste jaar gewoon secundair onderwijs en heeft autisme. Ze zit in een moeilijke, drukke klas. Alle ouders kregen een brief dat elke leerling die de les nog stoort, uitgesloten wordt. Katrien neemt dat erg letterlijk en durft nog amper te bewegen. Omdat ze vaak anders reageert, wordt ze ook gepest. Haar ouders gaven de school al tips om de relaties te verbeteren, maar ze voelen zich niet gesteund door de school. Katrien en haar moeder krijgen wel veel steun van de GON-begeleider. Ze overleggen regelmatig. Alleen stellen ze vast dat de rest van het schoolteam veel minder begrip heeft voor de situatie van Katrien. De GON-begeleider klaagt over gebrek aan communicatie met en tussen de leerkrachten. Zo mag de GON-begeleider wel aanwezig zijn op klassenraden, maar hij mag daar niets zeggen. Al heel vroeg in het schooljaar wordt geopperd dat Katrien beter naar het buitengewoon onderwijs zou gaan. Katrien weet niet goed wat ze met deze boodschap moet doen. Ondanks alles haalde ze altijd goede punten.

Dubbel straffen door thuistaal of gedrag

Een andere vorm van uitsluiten die zorgwekkend is in de onderwijspraktijk, is het gebruik van de moedertaal op school. Leerlingen worden daarvoor op school soms meervoudig gestraft: bij de evaluatie van vakken, bij de evaluatie van attitudes en vaardigheden en als orde- en tuchtmaatregel.

Dat illustreert de bevindingen uit het onderzoek Oprit 14 (Naar een schooltraject zonder snelheidsbeperkingen, www.oprit14.be), waaruit blijkt dat acht op tien jongeren die thuis Turks, Arabisch of Berbers spreken, straf krijgen als ze op school hun thuistaal gebruiken.

Nul voor wiskunde om Frans te spreken in de klas

Een vader belt de Klachtenlijn omdat zijn zoon een nul voor wiskunde kreeg. Niet omdat hij niets van zijn wiskunde gebakken had, maar omdat hij een keertje te veel Frans sprak met een medeleerling. En omdat de leraar die hem daarop betrapte de leraar wiskunde was, leverde dat dus een nul op voor wiskunde.

Dat er voor een vak punten afgetrokken worden omdat een leerling de taalregel overtreedt, is verrassend.

Hetzelfde geldt voor onderwijspraktijken waar kinderen dubbel gestraft worden omdat ze iets te druk zijn in de klas.

Binnenblijven en stilzitten

De 8-jarige Jerom heeft ADHD. Omdat de school hem te druk vindt op de speelplaats, krijgt hij straf: een hele week moet hij in de speeltijd in de refter of de leraarskamer gaan zitten. Daarna krijgt hij geleidelijk weer vrije tijd. Na een tijdje vindt de school hem opnieuw te druk en moet hij weer binnenblijven. Zo gaat dat maanden door. Zijn moeder noemt het een vicieuze cirkel: omdat haar zoon in de klas moet stilzitten, moet hij zijn energie kwijt op de speelplaats, maar daarvoor wordt hij gestraft.

De school staat er vaak alleen voor

Op de school rust een grote druk vanuit de samenleving. Het is een plek waar veel maatschappelijke problemen samenkomen: armoede, drugs, pesten via sociale media. Scholen moeten soms snel reageren op wat zich voordoet. Bij de Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat komen de vastgelopen situaties binnen. Het Kinderrechtencommissariaat ziet scholen die zich sterk inzetten voor hun leerlingen. Scholen die tot het uiterste gaan: zorg bieden en leeransen creëren. En scholen die daarvoor soms teruggefloten worden.

Scholen zouden meer tijd en ruimte moeten nemen en krijgen om zich te bezinnen over hun sociaal-ethische en maatschappelijke rol. De overheid moet de school daarin ondersteunen.

Een kinderrechten- en mensenrechtenperspectief op school met meer aandacht voor de rechtspositie van leerlingen kan daarbij helpen. Niet om de school nog meer in het defensief te sturen, maar om de school een referentiekader te bieden dat haar werking mee vorm geeft. Uitsluiten kan zo plaats maken voor insluiten. Want als we niet opletten, creëren we een groeiende groep jongeren die er niet meer bij willen horen.

Tussen de plooien van het jeugdhulpaanbod

Passende hulp: het kind achter de vraag?

Het lijkt vanzelfsprekend dat kinderen en jongeren op tijd en op maat zorg krijgen. Toch tonen klachten aan dat recht op hulp en zorg in het gedrang komt door tekorten in het aanbod of door gebrek aan continuïteit van de hulp. Of de jongere heeft niet de juiste diagnose of het juiste IQ om aanspraak te maken op een 'hulpvorm'. Klachtenonderzoek laat zien dat bepaalde medisch-pedagogische instellingen (MPI's) een bepaald IQ naar voren schuiven als voorwaarde om minderjarigen op te nemen. Elke sector heeft wachtlijsten: de residentiële voorzieningen, de kinder- en jeugdpsychiatrie, voorzieningen van het VAPH, MPI's, CCGZ's en thuisbegeleidingsdiensten. Situaties dreigen te escaleren omdat de voorzieningen niet snel genoeg kunnen inspelen op de hulpvraag.

Jongeren vragen meer en duidelijke informatie en participatie in de hulpverlening. Ook het recht op een gezinsleven verdient volgens heel wat jongeren meer aandacht.

Wat is goed voor mij?

Door problemen thuis woon ik al drie jaar in een voorziening. Ondertussen is de situatie thuis stabiel. Maar ik mag van de consulent en de voorziening nog niet terug naar huis. Ze zeggen dat dat nog te vroeg is. Dat het beter is voor mij om in de voorziening te blijven want hier is meer structuur en begeleiding. Ik ben het beu dat anderen in mijn plaats zeggen wat goed is voor mij. Kunnen ze dan niet aan mijn vraag tegemoetkomen door ten minste de bezoeken aan mijn moeder op te drijven? Ik word over anderhalf jaar 18 jaar. Waarschijnlijk stopt dan de jeugdhulp en ga ik toch weer thuis wonen.

Tussen de plooien van volwassenen die verantwoordelijk voor hen zijn

Getouwtrek tussen ouders

Telkens weer terugkerende klachten gaan over kinderen die tussen hun ouders vallen als die strijd voeren tegen elkaar. Die strijd heeft een grote impact op het dagelijkse leven van kinderen. Kinderen ervaren dat ouders of betrokken rechters hun gedachten en perspectieven niet ernstig nemen. Die volwassenen verliezen uit het oog dat behoeften van kinderen veranderen naarmate ze opgroeien. Een eenmalige regeling vastleggen volstaat daarom niet altijd.

Bemiddeling kan ervoor zorgen dat ouders en kinderen samen een regeling uitwerken die rekening houdt met de kinderen en wat zij belangrijk vinden. En waarin ook het conflict tussen de ouders een plaats krijgt.

De familierechtbanken starten vanaf september 2014. Er zijn wel 'kamers voor minnelijke schikking' zodat partijen kunnen verzoenen. Toch zijn we bang dat die te weinig bekend en toegelicht zullen blijven. Met folders alleen zijn mensen in een conflict moeilijk te overtuigen. Wij zien meer heil in een aanspreekpunt dat informatie geeft over de verschillende scheidingsopties waaruit ouders goed geïnformeerd en weloverwogen kunnen kiezen.

'Mijn' school 'mijn' keuze?

Ik ben 14. Mijn ouders zijn al twaalf jaar gescheiden. Mijn broer en ik woonden eerst bij mama. Dat liep moeilijk. We vroegen om bij papa te wonen. De rechter stond dat toe. Maar ik wilde ook van school veranderen omdat de school te ver weg is van bij papa en ik ging er niet graag. Ook mijn broer wil dat want hij werd gepest op school en de richting die hij volgt is te zwaar. Het CLB en papa vinden dat ook een goede beslissing. De rechter staat het niet toe omdat mama het niet wil. Ik ben twee keer gehoord door de rechter, maar ik heb het gevoel dat hij mij niet begrijpt. De rechter kent toch niets van onze school? Mijn broer en ik moeten ons goed voelen op school, toch ons mama niet? Ik heb al een jeugadvocaat genomen, maar die is nu op vakantie. Hoe kan ik in september toch naar een andere school gaan?

Interview afnemen van de kinderrechtencommissaris?

Hilde Cnudde, communicatieadviseur

hilde.cnudde@vlaamsparlement.be

Direct: 02-552 41 06 - Mobiel: 0473-98 04 09 – Secr.: 02-552 98 00

Het jaarverslag van het Kinderrechtencommissariaat staat online op:

<http://www.kinderrechtencommissariaat.be/persberichten-en-opiniestukken>

Bekijk ook kinderen en jongeren vallen tussen de plooien:

www.youtube.com/watch?v=kLTmijtboxl4

Elke dag krijgt het **Vlaams Kinderrechtencommissariaat** signalen van kinderen, jongeren en professionals. We bemiddelen, onderzoeken klachten en adviseren het beleid. Altijd met het oog op de goede naleving en toepassing van kinderrechten in Vlaanderen. Het Kinderrechtencommissariaat is de Vlaamse pleitbezorger van kinderrechten opgericht door het Vlaams Parlement.

www.kinderrechtencommissariaat.be

@KRcommissaris

#KRCjv

www.youtube.com/watch?v=kLTmijtboxl4